

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนอำเภอ พระยีน จังหวัดขอนแก่น และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะทางประชากรและสังคม ปัจจัยการสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุข มูลฐานชุมชน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ในส่วนนี้ผู้วิจัยนำเสนอวิธีดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การหาความตรงของเนื้อหาและความเที่ยง ของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอตามลำดับดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขของอำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยศึกษารายงานข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของอำเภอพระยีน เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2538 พบว่าใน อำเภอพระยีนมีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด 488 คน ประกอบด้วย 5 ตำบล จำนวนหลัง คาเรือนมีทั้งหมด 5,905 หลังคาเรือน ดังนี้ ตำบลบ้านไต้ 1,137 หลังคาเรือน ตำบลหนองแวง 901 หลังคาเรือน ตำบลพระบุ 770 หลังคาเรือน ตำบลขามป้อม 1,031 หลังคาเรือน และตำบล พระยีน 2,066 หลังคาเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ที่อาศัยอยู่ในเขต อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น ซึ่งใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) โดยมี วิธีการสุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กลุ่มตำบลตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดของจำนวนหลังคาเรือนได้ 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ตำบลขนาดใหญ่ ประกอบด้วย ตำบลพระยีน

กลุ่มที่ 2 ตำบลขนาดกลาง ประกอบด้วย ตำบลบ้านไต้ ตำบลขามป้อม

กลุ่มที่ 3 ตำบลขนาดเล็ก ประกอบด้วย ตำบลหนองแวง ตำบลพระบุ

สุ่มตำบลโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายมากลุ่มละ 1 ตำบล เพื่อเป็นตำบลตัวอย่างในการ ศึกษา รวม 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลพระยีน ตำบลขามป้อม และตำบลพระบุ โดยขนาดกลุ่มตัวอย่าง

ที่ศึกษาจะพิจารณาตามสัดส่วนของประชากรอาสาสมัครสาธารณสุขของแต่ละกลุ่ม การคำนวณใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Yamane, 1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 220 คน และหาขนาดตัวอย่างอย่างต่ำตามสัดส่วนของประชากรของแต่ละกลุ่ม ตำบลได้ขนาดตัวอย่างอาสาสมัครสาธารณสุขจากตำบลพระยืน ตำบลขามป้อม ตำบลพระบุญ เป็นจำนวน 71, 86, 63 คน ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างหมู่บ้านโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster sampling) จากแต่ละตำบลตัวอย่างโดยศึกษาอาสาสมัครสาธารณสุขทุกคนในหมู่บ้าน รวมไม่ต่ำกว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้คือ

1. กลุ่มตำบลขนาดใหญ่ สุ่มตัวอย่างได้ตำบลพระยืน โดยสุ่มหมู่บ้านได้ 7 หมู่บ้าน จาก 13 หมู่บ้าน มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด 79 คน ประกอบด้วย หมู่ที่ 2 บ้านหัวบึง 14 คน หมู่ที่ 4 บ้านโนนบ่อ 14 คน หมู่ที่ 5 บ้านหนองคู 9 คน หมู่ที่ 10 บ้านป่าसान 8 คน หมู่ที่ 12 บ้านโนนบ่อ 12 คน หมู่ที่ 13 บ้านศิลาทิพย์ 9 คน หมู่ที่ 7 บ้านหินเหิบ 13 คน

2. กลุ่มตำบลขนาดกลาง สุ่มตัวอย่างได้ตำบลขามป้อม โดยสุ่มหมู่บ้านได้ 5 หมู่บ้าน จาก 13 หมู่บ้าน มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด 89 คน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านขามป้อม 24 คน หมู่ที่ 3 บ้านขาด 14 คน หมู่ที่ 4 บ้านบ่อแก 17 คน หมู่ที่ 6 บ้านบ่อทอง 8 คน หมู่ที่ 7 บ้านโพธิ์ทอง 22 คน

3. กลุ่มตำบลขนาดเล็ก สุ่มตัวอย่างได้ตำบลพระบุญ โดยสุ่มหมู่บ้านได้ 6 หมู่บ้าน จาก 12 หมู่บ้าน มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งหมด 68 คน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านพระบุญ 15 คน หมู่ที่ 2 บ้านพระเนาว์ 15 คน หมู่ที่ 3 บ้านหัน 15 คน หมู่ที่ 4 บ้านโจดน้อย 9 คน หมู่ที่ 5 บ้านโพธิ์ชุมดิน 8 คน หมู่ที่ 6 บ้านท่างาม 6 คน

รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 226 คน ดังตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้คือ (การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในภาคผนวก ค.)

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

กลุ่ม	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
กลุ่มตำบลขนาดใหญ่	158 (13 หมู่บ้าน)	79 (7 หมู่บ้าน)
กลุ่มตำบลขนาดกลาง	190 (13 หมู่บ้าน)	89 (5 หมู่บ้าน)
กลุ่มตำบลขนาดเล็ก	140 (12 หมู่บ้าน)	68 (6 หมู่บ้าน)
รวม	488 คน (38 หมู่บ้าน)	236 (18 หมู่บ้าน)

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์เพื่อหาข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุข ได้มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากบุคคลซึ่งมีตำแหน่งประธานอาสาสมัครสาธารณสุข โดยเลือกสัมภาษณ์แต่ละ 1 คน/ศูนย์ รวมเป็น 38 คน และเลือกสัมภาษณ์กรรมการแต่ละ 1 คน/ศูนย์ รวมเป็น 38 คน นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์อาสาสมัครที่มีอายุการทำงานด้านการพัฒนางานสาธารณสุข ซึ่งมีระยะเวลาที่นานที่สุดและน้อยที่สุดอย่างละ 2 คน ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์ มีทั้งหมด 80 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้าเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และข้อมูลที่ต้องการมีทั้งหมด 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรและสังคมของอาสาสมัครสาธารณสุข ประกอบด้วยรายละเอียดของข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ของครอบครัว สถานภาพในสังคม สถานภาพในครอบครัว และประสบการณ์ในการทำงานด้าน อาสาสมัครและการเป็นกรรมการ มีข้อคำถามทั้งหมด 15 ข้อ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการสนับสนุน ประกอบด้วย

2.1 การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรม /ให้ความรู้ /ให้คำแนะนำ การได้รับเงินงบประมาณ การ

ได้รับวัสดุอุปกรณ์และครุภัณฑ์การแพทย์ การได้รับยาและเวชภัณฑ์ที่จำเป็น การได้รับการศึกษาดูงานด้านสาธารณสุขมูลฐาน การให้บริการด้านสุขภาพและให้ความรู้ การแก้ปัญหาและการให้ข้อเสนอแนะ การติดตามนิเทศการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข การได้รับกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ลักษณะของข้อคำตอบในแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ

สนับสนุนเป็นประจำ หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำ หรือได้รับการสนับสนุนเหมาะสมดีซึ่งตรงกับความเป็นจริง ที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด

สนับสนุนเป็นบางครั้ง หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นบางครั้ง หรือได้รับการสนับสนุนเหมาะสมปานกลางซึ่งตรงกับความเป็นจริง ที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด

ไม่เคยสนับสนุน หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขไม่เคยได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือได้รับการสนับสนุนไม่เหมาะสมซึ่งตรงกับความเป็นจริง ที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด

2.2 การสนับสนุนจากประชาชน ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับการได้รับการสนับสนุนด้านการร่วมประชุม การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ การมารับบริการด้านสุขภาพ การได้รับการสนับสนุนด้านการเงิน ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การมาขอคำแนะนำด้านสุขภาพอนามัย การได้รับการยอมรับและความศรัทธา การได้รับกำลังใจในการปฏิบัติงานจากประชาชน มีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ ลักษณะของข้อคำตอบในแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ

สนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นส่วนใหญ่

	หรือประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด
สนับสนุนเพียงส่วนน้อย	หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเป็นส่วนน้อยหรือประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นส่วนน้อย ซึ่งตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด
ไม่เคยสนับสนุน	หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนเลยหรือประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมเลย ซึ่งตรงกับความเป็นจริงและความคิดเห็นที่เกิดกับอาสาสมัครสาธารณสุขมากที่สุด

2.3 การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับสัมพันธภาพกับสมาชิกภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน สัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข สภาพทางกายภาพทั่วไปของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และความรู้เกี่ยวกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1 สัมพันธภาพกับสมาชิกภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือกัน ความรับผิดชอบของอาสาสมัครสาธารณสุขต่องานบริการด้านสุขภาพ มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ มีคะแนนเต็ม 9 คะแนน

2.3.2 สัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อการทำงานร่วมกัน การประสานงาน ความศรัทธาที่มีต่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุข มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 4 ข้อ มีคะแนนเต็ม 12 คะแนน

2.3.3 สภาพทางกายภาพทั่วไปของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ต่อสภาพที่ตั้งของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ลักษณะ

ของงานที่ปฏิบัติในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 3 ข้อ มีคะแนนเต็ม 9 คะแนน

2.3.4 ความรู้เกี่ยวกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน และกิจกรรมของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 2 ข้อ มีคะแนนเต็ม 18 คะแนน

จากแบบสัมภาษณ์การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานโดยรวม ประกอบด้วย ข้อคำถามทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็มทั้งหมด 48 คะแนน

ลักษณะข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับ สัมพันธภาพกับสมาชิกภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน สัมพันธภาพกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และสภาพทางกายภาพทั่วไปของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน เป็นแบบสัมภาษณ์ความรู้สึกความคิดเห็นที่เกี่ยวกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนซึ่งตรงกับความจริงที่เกิดขึ้นมากที่สุด ลักษณะของข้อคำตอบในแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 3 ระดับ คือ

เห็นด้วย หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขเห็นว่าข้อความในประโยคนั้นตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขมาก

ไม่แน่ใจ หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขไม่แน่ใจว่าจะตัดสินใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับข้อความในประโยคนั้น

ไม่เห็นด้วย หมายถึง อาสาสมัครสาธารณสุขเห็นว่าข้อความใน ประโยคนั้นไม่ตรงกับความรู้สึก/ความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุข

สำหรับลักษณะข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จะเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบพิจารณาตอบตามความรู้ของตนเองมากที่สุด ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะไม่ถามนำ สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีจำนวน 1 ข้อ มีคะแนนเต็ม 4 คะแนน สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีจำนวน 1 ข้อ มีคะแนนเต็ม 14 คะแนน

- เกณฑ์ในการให้คะแนนการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การสนับสนุนจากประชาชน การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยกำหนดคะแนนดังนี้

อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนเป็นประจำ/เป็นส่วนใหญ่/มาก ให้คะแนนเท่ากับ 3 คะแนน

อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนบางครั้งบางคราว/เป็นส่วนน้อย/ปานกลาง ให้คะแนนเท่ากับ 2 คะแนน

อาสาสมัครสาธารณสุขไม่ได้รับการสนับสนุน ให้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน

- การคิดคะแนนการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การสนับสนุนจากประชาชนและการสนับสนุนด้านการปฏิบัติงาน โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการสนับสนุนแบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ 1 การสนับสนุนมาก คือ มีค่าคะแนนสูงกว่า $\bar{X}+1SD$ ระดับที่ 2 การสนับสนุนจากปานกลาง คือ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง $\bar{X}+1SD$ ระดับที่ 3 การสนับสนุนน้อย คือ มีค่าคะแนนต่ำกว่า $\bar{X}-1SD$

- การแปลผลตามคะแนนการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การสนับสนุนจากประชาชน การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานนำเสนอตามลำดับดังนี้

การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

ต่ำกว่า 17.40 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขน้อย
17.41 - 23.99 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขปานกลาง
มากกว่า 23.99 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาก

การสนับสนุนจากประชาชน

น้อยกว่า 17.64 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากประชาชนน้อย
17.65 - 23.39 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากประชาชนปานกลาง
มากกว่า 23.39 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนจากประชาชนมาก

การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงาน

ต่ำกว่า 26.30 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานน้อย
26.31 - 32.07 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานปานกลาง
มากกว่า 32.07 คะแนน	การแปลผล	การสนับสนุนด้านการปฏิบัติงานมาก

การสนับสนุนโดยรวม

ต่ำกว่า 63.97 คะแนน การแปลผล อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนน้อย

63.98 - 76.90 คะแนน การแปลผล อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนปานกลาง

มากกว่า 76.90 คะแนน การแปลผล อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนมาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการและการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการรวมทั้งการจัดองค์กรและระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการกำหนดความต้องการและการวางแผน ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการระบุปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพของหมู่บ้าน การร่วมประชุมวางแผนเพื่อกำหนดวิธีดำเนินงานภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การร่วมประชุมเพื่อกำหนดกิจกรรมของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 3 ข้อ

3.2 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินการรวมทั้งการจัดองค์กรและการระดมทรัพยากร ในส่วนนี้ประกอบด้วย 3 ประเด็น ได้แก่

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการภายในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนและการระดมทรัพยากร มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ

3.2.2 การมีส่วนร่วมในการสำรวจข้อมูลด้านสาธารณสุขของชุมชน มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 2 ข้อ

3.2.3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 14 องค์ประกอบของสาธารณสุขมูลฐาน มีข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 37 ข้อ

3.3 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการรับผลประโยชน์ ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการไปใช้บริการรักษาพยาบาลในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การไปใช้สิทธิรับบริการการรักษาฟรีจากสถานบริการสาธารณสุข การได้รับคัดเลือกให้ไปศึกษา ดูงานหรือ

ไปฝึกอบรม การได้รับเบี้ยเลี้ยงจากการศึกษาดูงานหรือฝึกอบรม การได้รับการแบ่งปันผลกำไรจากการดำเนินงานศูนย์สาธิตฐานชุมชน มีข้อคำถามทั้ง หกจำนวน 5 ข้อ

3.4 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานในการประเมินผลประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน การร่วมสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนต่อการดำเนินงานของศูนย์สาธิตฐานชุมชน การให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการทำงานของศูนย์สาธิตฐานชุมชน การนำข้อเสนอแนะของประชาชนไปปรับปรุงแก้ไข มีข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 6 ข้อ

ลักษณะข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานทั้ง 4 ด้านเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 4 ระดับ คือ

เป็นประจำ	หมายถึง	การเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานในกิจกรรมนั้นทุกครั้งหรือเข้าร่วมกิจกรรมเป็นประจำเมื่อมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน
บ่อยครั้ง	หมายถึง	การเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานในกิจกรรมนั้นบ่อยครั้ง แต่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นเป็นประจำ แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน
น้อยครั้ง	หมายถึง	การเข้าร่วมหรือการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานในกิจกรรมนั้นน้อยครั้ง แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน
ไม่เคย	หมายถึง	อาสาสมัครสาธิตฐานไม่เคยมีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือไม่เคยกระทำกิจกรรมนั้นเลย แม้ว่าจะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน

● เกณฑ์การให้คะแนน การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธิตฐานทั้ง 4 ด้าน ให้เกณฑ์ดังนี้

การมีส่วนร่วมเป็นประจำ	เท่ากับ 4 คะแนน
การมีส่วนร่วมบ่อยครั้ง	เท่ากับ 3 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยครั้ง	เท่ากับ 2 คะแนน
ไม่เคยมีส่วนร่วม	เท่ากับ 1 คะแนน

● การคิดคะแนนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุข โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุข แบ่งเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วย ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมระดับสูง คือ มีค่าคะแนนสูงกว่า $\bar{X} \pm 1SD$ ระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง คือ มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง $\bar{X} \pm 1SD$ ระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมระดับต่ำ คือ มีค่าคะแนนต่ำกว่า $\bar{X} - 1SD$

● การแปลผลตามคะแนนการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

การมีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการและการวางแผน

ต่ำกว่า 6.04 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับต่ำ
6.05-11.27 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
มากกว่า 11.27 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับสูง

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการรวมทั้งการจัดองค์กรและการระดมทรัพยากร

ต่ำกว่า 111.75 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับต่ำ
111.76 - 163.78 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
มากกว่า 163.78 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับสูง

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ต่ำกว่า 10.50 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับต่ำ
10.51 - 16.15 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
มากกว่า 16.15 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับสูง

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ต่ำกว่า 9.32 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับต่ำ
9.33 - 18.89 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
มากกว่า 18.89 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับสูง

การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนโดย
รวม

ต่ำกว่า 141.47 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับต่ำ
141.48-206.14 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับปานกลาง
มากกว่า 206.14 คะแนน	การแปลผล	การมีส่วนร่วมระดับสูง

ส่วนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อหาข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อต้องการทราบลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จึงจำเป็นต้องค้นหาข้อมูลเพื่อที่จะได้รายละเอียดเพิ่มเติม และสามารถตอบคำถามการวิจัยข้อที่ 1 ซึ่งต้องการทราบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างไร นอกจากนี้สามารถอธิบายถึงสาเหตุและเหตุผลได้รายละเอียดเพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาเกี่ยวกับประเด็นดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการกำหนดความต้องการและการวางแผน

ลักษณะของข้อคำถามสามารถอธิบายรายละเอียดและเหตุผลเกี่ยวกับความเป็นมาของศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การดำเนินการประชุม การกำหนดสถานที่ตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การกำหนดวิธีได้มาซึ่งผู้มาปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การดำเนินการปรึกษาหารือเพื่อการวางแผนแก้ปัญหา และปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

4.2 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการดำเนินการรวมทั้งการจัดองค์กรและการระดมทรัพยากร

ลักษณะของข้อคำถามสามารถอธิบายรายละเอียดและเหตุผลเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินการเลือกผู้นำ การเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การบริหารจัดการ การติดต่อประสานงาน การระดมทุน การตรวจสอบบัญชีรายรับและรายจ่าย รวมทั้งบัญชีวัสดุอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ยา วิธีการชักชวนประชาชนเข้าร่วมกิจกรรม การสำรวจข้อมูล กิจกรรมที่อาสาสมัครสาธารณสุขเข้าร่วมมากที่สุดและน้อยที่สุด ความคิดเห็นต่อการดำเนินกิจกรรมและความพึงพอใจในการเข้าร่วมของประชาชน

4.3 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการรับผลประโยชน์

ลักษณะของข้อคำถามสามารถอธิบายรายละเอียดและเหตุผลเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนทั้งที่มีต่อตนเองและชุมชน วิธีการแบ่งผลกำไร การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการต่าง ๆ

4.4 การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการประเมินผล

ลักษณะของข้อคำถามสามารถอธิบายรายละเอียดและเหตุผลเกี่ยวกับลักษณะของการประเมินผลกิจกรรม ปัญหาอุปสรรค รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา และการนำข้อคิดเห็นของประชาชนไปปรับปรุงแก้ไข

3.3 การหาความตรงและความเที่ยงของเครื่องมือ

3.3.1 การหาความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปหาความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบ ประกอบด้วย นักวิชาการที่เกี่ยวข้องทางด้านสาธารณสุขจำนวน 5 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทางด้านสาธารณสุขจำนวน 4 ท่าน หลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบความตรงของเนื้อหาของเครื่องมือแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมด้านสำนวนภาษา ความครอบคลุมของเนื้อหาที่ได้รับคำแนะนำและข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน แล้วจึงนำแบบสัมภาษณ์มาหาความเที่ยง (Reliability) ต่อไป

3.3.2 การหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้ไปหาความเที่ยงดังนี้

แบบสัมภาษณ์การสนับสนุน และแบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน นำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ดังแสดงไว้ในภาคผนวก ง.) จากการคำนวณได้ค่าความเที่ยงของ แบบสัมภาษณ์การสนับสนุนเท่ากับ 0.76 แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.92

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้เรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.4.1 ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุข ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ในอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นที่ที่ตกเป็นหมู่บ้านของกลุ่มตัวอย่างโดยศึกษาอาณาเขต การคมนาคม และข้อมูลทั่วไปโดยสอบถามจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในอำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น

3.4.2 ชีءางวัดฤประสงคใการเก็บรวบรวมข้อมูลและประสานงานกับสาธารณสุขอำเภอพระยืน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลพระยืน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยทำหนังสือขออนุมัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลเสนอด้านายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

3.4.3 คัดเลือกผู้ช่วยวิจัยเพื่อทำหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูล โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ช่วยผู้วิจัยดังนี้ ผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ที่จบปริญญาตรีสาขาทางการแพทย์ การพยาบาล หรือด้านการสาธารณสุข จำนวน 3 คน หลังจากนั้นผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และวิธีการสัมภาษณ์แก่ผู้ช่วยวิจัยเพื่อให้เข้าใจวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลให้ตรงกัน

3.4.4 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ส่วนที่ 1-3 ระหว่างวันที่ 1 กันยายน 2538 ถึง 30 พฤศจิกายน 2538 ระยะเวลาที่ใช้สัมภาษณ์แต่ละคนแตกต่างกัน โดยสัมภาษณ์เฉลี่ยคนละ 45-60 นาที โดยในขั้นแรกจะแนะนำตัวกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขรวมจำนวนทั้งหมด 236 คน ในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้สอบถามผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการสัมภาษณ์ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องในการลงข้อมูลของผู้ช่วยวิจัยทุกวัน นอกจากนี้ได้ทบทวนทำความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ และเทคนิคของการสัมภาษณ์แก่ผู้ช่วยวิจัยอีก 1 ครั้งในช่วงเดือนตุลาคม 2538

3.4.5 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 80 คนจาก 38 หมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลลักษณะการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ผู้วิจัยเลือกอาสาสมัครสาธารณสุขแบบเจาะจง สัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีตำแหน่งเป็นประธานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน จำนวน 38 คน และสัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีตำแหน่งกรรมการ จำนวน 38 คน นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาสาสมัครสาธารณสุขที่มีประสบการณ์

ด้านอาสาสมัครสาธารณสุขที่นานที่สุดและน้อยที่สุด จำนวนอย่างละ 2 คน รวมเป็น 80 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในส่วนที่ 4 ซึ่งใช้ระยะเวลาในการสัมภาษณ์เฉลี่ยคนละ 20 - 40 นาที

3.4.6 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสัมภาษณ์ทุกฉบับภายหลังเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for Social Science) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

3.5.1 ลักษณะทางประชากรและสังคม ปัจจัยการสนับสนุน การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งหาระดับของความเชื่อมั่น (Level of confidence) โดยการประมาณช่วงค่าเฉลี่ยสำหรับการมีส่วนร่วมของประชากรโดยใช้ 95 % Confident interval ของคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

3.5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะทางประชากรและสังคม ในตัวแปรเพศ สถานภาพสมรส สถานภาพในครอบครัว สถานภาพในสังคม และประสบการณ์ในการทำงานด้านอาสาสมัครและการเป็นกรรมการกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบไคสแควร์ (Chi-square) และหาค่าสัมประสิทธิ์การถ่วง (Contingency coefficient)

3.5.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรและสังคมในตัวแปรอายุ รายได้ของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัวกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยใช้การทดสอบที (t-test)

3.5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสนับสนุนกับการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในกิจกรรมศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน วิเคราะห์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันโดยใช้การทดสอบที (t-test)